

Internet: egy metafora veszélyei

A metafora lényegénél fogva (azaz hogy egy ismeretlen fogalmat egy ismerttel domesztifikál) alkalmas arra, hogy a PR- és marketingtevékenység fontos eszköze legyen. Nem véletlen, hogy a szemiotikai tanulmányok is jelentős teret szentelnek a tömegkultúra metaforáinak, különös tekintettel a reklámra, a televíziós műfajokra. Ma már ezeknek a szemiotikai tanulmányoknak a körébe nyugodtan bevonhatjuk az Internet vizsgálatát is.

Jóllehet a szakemberek számára teljesen világos, hogy az Internet nem más, mint egy jól meghatározható technikai fogalom (TCP/IP protokoll alapú számítógépes hálózat), az Internet a felhasználók számára nagybetűs szóvá változik, metaforává válik. A számítógépes hálózatot oktató tankönyvek, tananyagok szinte kivétel nélkül behódolnak ennek a kettősségnek. Az Internet meghatározásakor kiemelik, hogy „Az Internet szót írhatjuk kis- és nagybetűvel is. Mind a kettő elfogadott. A kisbetűvel többnyire a technológiára, technikai részére, a nagybetűs írásmód magára a különböző számítógép-hálózatokból összetevődött hálózatra, a »Szuperhálózatra«, az »Információs szupersztrádjára« utal.” Persze ezzel a tanulmányozással is jobb, ha óvatosan bánunk, hiszen vannak olyan tömegkommunikációs kutatók, akik nem áttallják megfenyegetni a tudós társaságot azzal, hogy „ha a tömegkommunikáció kutatói továbbra sem ismerik fel az Internetkutatás lehetőségeit, akkor kommunikáció-elméleteik hasznossága egyre csökken. Nem csupán e diszciplína marad háttérben, hanem elmulasztják annak esélyét is, hogy feltárhassák és újragondolják a tömegkommunikáció-kutatás néhány alapvető kérdéskörét, például a forrás-üzenet-vevő/fogadó problémát, melyre régóta keresik a választ”. Foglalkozzunk hát a kérdéssel, mert másképp feledésre kárhozzatjuk magunkat.

Az Internet metaforájának lényeges eleme a határtalanság, a térbeli (és egyben időbeli) mindenhatóság. Ebben a tekintetben már érzékelhető az a sajátossága, hogy

a felhasználók számára bizonyos vonatkozásokban a teremtésmitoszokkal, hitbéli princípiumokkal vetekszik. „Az Internet mindenhol ott van: nagyvárosokban, kisebb falvakban, a fejlett és a most fejlődő országokban.” Már az Internet kialakulásának hajnalán megjelent a „világnagy falu” álma: az egyén virtuális lehetősége, hogy elmenekülhessen a nagyon is valóságos (tömegkommunikációval és tömegközlekedéssel átszótt) metropolisok zsúfoltságából a felvilágosodás idilli vidékére, természetes életébe, ahol mindenki egyéniségének megfelelő életformát találhat. Ez a hálózat ma már gyakorlatilag az egész világon elérhető. Képes arra, hogy információt továbbítson az Internetre kapcsolódó két vagy több számítógép és így a számítógépet használó emberek között. Ez az információ a számítógépen megjelenhet számok, szöveg, kép, hang vagy videó formájában, de a jövőben nincs akadálya annak, hogy más formák is használatba kerüljenek. A felhasználónak nem kell tördölnie azzal, hogy az információ hogyan, milyen úton jut el a rendeltetési helyére, ahogy egy hagyományos levelet megcímezve sem kell tördölnünk azzal, hogy a postás a postahivataltól hogyan jut el a címzettig. A mai alkalmazások az információ megjelenítését, illetve elküldését is rendkívül egyszerűvé teszik, elfedve a bonyolult technikai részleteket a felhasználók elől. A hálózat mindenütt ott van, s egyre több problémát megold helyettünk. Philippe Breton történeti és szociológiai nézőpontokat egyaránt érvényesítő könyvében például olyan mítoszként értel-

mezi a „világfalut” (village planétaire), amellyel mindennemű földi jelenségek, sőt, a természetes és a mesterséges képződmények (gépek, technikai eszközök) egyaránt interpretálhatók. Breton szerint ezáltal létrejött egy olyan globális és egységesítő világmagyarázat, amely minden tudományágra érvényes. Az utópiák utópiája.

Az Internet-metaphora lényeges eleme a határtalan fejlődés. Az állandó fejlődést nem a technika, a technológia magasrendűsége biztosítja, hanem az, hogy elképzelhetetlenül nagy tömegek állnak mögötte. Egyesek milliokról, mások százmilliókról beszélnek, de lassan a százmilliárdos nagyság is számításba jöhet (az Internet meghódítja a galaxisokat). A számok csak annyiban érdekesek, hogy egyre inkább elképzelhetetlen nagyságot sugallnak. S a hitetlenek számára ott a végső tromf: ne csak hostokat képzeljünk e számok mögé, hanem egyének milliárdjait. Hát persze: ahol „információs szupersztrádáról és szuperhálózatról” beszélnek,

ott – ha szuperember nincs is kéznél – legalább szuper szuper tömegekről kell beszélni. „Az Internet révén néhány perc alatt kapcsolatba léphetünk a többi sok millió számítógép bármelyikével, levelezhetünk, beszélgethetünk amerikai barátunkkal vagy az éppen Japánban tartózkodó kollégánkkal. A lehetőségek szinte korlátlanok, az Internet szédületes ütemben fejlődik.” – olvashatjuk egy „Mi az Internet ...” típusú tananyagban. Hatalmas tömegek előtt határtalan fejlődés áll.

Az Internet egyben a modern szabadságfogalom metaforája is. A szabadság ebben a felfogásban nem más, mint olyan dolog, amelynek nincs tulajdonosa. Az Internetet a közfelfogás szerint (jöllehet mindenki

tisztában van azzal, hogy az Internet őshazája az Egyesült Államok, s a Department of Defense az ő nemző apukája) a punk és hippy mozgalmakat már csak történelemkönyvekből ismerő diákok, hackerek és crackerek, a virtuális társadalom perifériájára sodródott cyberpunkok alapították, hogy borsot törjenek a technokrata elit kezébe került kormányhatalom orra alá. Ugyan mára elcsépelet fogalomná vált a kibertér és a kibernetikus társadalom, s a kiberkávéházról többet szokás beszélgetni, mint látogatni őket. Mégis létezik internetes közösség és közvélemény. S ez a – internetes fórumokon, IRC-csatornákon létező – közvélemény még mindig hordozza az Internet szabadságának mítoszát. A sza-

---

Valóban információs társadalom alakult ki, avagy az Internet nem más, mint a tömegkultúra új játékszere? Annyi biztos, a posztmodern társadalom talán legfontosabb játékszabálya az, hogy aki nem ismeri az írásba nem foglalt játékszabályokat, az kiesik a játékból. Azaz, akivel nem lehet az Interneten keresztül kommunikálni, azzal nem is érdemes.

---

badság fintora, hogy az Internet szabad felhasználóinak virtuális személyazonossága van. Eldönthetik, hogy milyen néven vagy neveken fognak megjelenni a hálózati közvélemény előtt. A hálólovagok gyakran csak ezen a néven ismerik egymást. Ez a hálózati közvélemény aktívabban él a véleményalkotás lehetőségével, mint a

hétköznapokban szokás. Szabadság? Vagy csak szabadság utáni halvány vágyakozás? Mindenesetre egy, az Internet üzleti lehetőségével foglalkozó tananyag leszögezi: „A hálózat nyitott, bárki kapcsolódhat hozzá. Magánember vagy cég, egyetem, kutatóintézet, állami hivatal, egyszóval mindenki. Természetesen nem ingyen.”

Irdatlan méretű információ: egyrészt nem lehet uralni, másrészt aki képes erre, az mindenható. Vagy legalábbis az első szuperember, Monte Christo nyomdokaiba lép. Az információ a metaforában úgy jelenik meg, mint a fetisizmus modern változata. Kérdés: valóban információs társadalom alakult ki, avagy az Internet nem más, mint a tömegkultúra új játékszere?

Annyi biztos, a posztmodern társadalom talán legfontosabb játékszabálya az, hogy aki nem ismeri az írásba nem foglalt játékszabályokat, az kiesik a játékból. Azaz, akivel nem lehet az Interneten keresztül kommunikálni, azzal nem is érdemes. Az információ megszerzése tehát hatalom. Sokak szerint azonban az Internet nem más, mint információs szeméttelp, s az Interneten szörfözők, *Váncsa István* szavaival élve, információs kukahuszárok. Az Internet információs „szénakazla” nem csak azért alakult ki, mert egyre újabb és újabb információk jelentek meg digitális formában: a ma keletkező információk átlag 90 százaléka számítógépen keletkezik és ennek egyre jelentősebb része jelenik meg az Interneten. A káoszt egyrészt az okozza, hogy az Interneten megjelenő információk igen jelentős része nem releváns információ, s mintegy gondolati hulladékkal szórja tele a valóban értékes információkat. Másrészt az Interneten található információk hypertext dokumentumokban találhatók, s ezek egymással való összefonódása ugyancsak a releváns információk elrejtését eredményezi. Az internetes kereső eszközök (AltaVista és társai) pedig az ügyetlen kérdésekre adott tíz- és százezres nagyságrendű találati halmazokkal ugyancsak erősítik a releváns információ megtalálásának reménytelenségét. *Borges* univerzális káosz-bibliothékája elfeledteti a hagyományos könyvtárak valóságos rendszerét. Mintha az utópista rendszerező tudósok – *Alsted* nagy terve, a csak részben létrejött „egyetemes közhelykönyvtár” (bibliotheca universalis locorum communium), azaz a tökéletes enciklopédia, vagy *Kuhlmann* egykötetes csodakönyvtára, a Bibliotheca Bibliothecarum, avagy *Leibniz* víziója a characteristica számítógépére, a tökéletes enciklopédiára és a tudósok akadémijára épülő platonista világgállamról – utópisztikus álmából csak a technika tökéletlen megoldása realizálódott volna és az álmok semmivé foszlottak. Hadd utaljak *Stanislaw Lem* „Kiberiádá”-jának hőseire, Trurlra és Klapančiuszra, akik a molekulák mozgáskonfigurációit értelmes információvá alakító

másodfajú démont építenek az okleveles zsvány számára: „A zsvány pedig üldögelte, és a briliánstű kopogása közben, amellyel a Démon papírszalagra írta a molekulák táncából kiszűrt információkat, olvasta és olvasta, mivel kell irtani a lenfojtó arankát, és hogy a labándiai Perus király lányát Garbundának hívták, és mit evett reggelire Rőtszakállú Frigyes, mielőtt hadat üzent a lombard népnek, és hány eletronhéjat számlálna a termonólium elem atomja, ha ilyen elem egyáltalán létezne, és mekkora a kukuruc nevű kismadar csőre, melynek motívumával a mamláj nép vabendi öskultúrája idején az égetett kerámiákat díszítették, és ...”

S rögtön el is jutottunk a sokat emlegetett vádhoz: az Internet a Gutenberg-galaxis széteséséhez vezetett. Az Internet kommunikációja: ha unod a barátnődet, a mozit, a videót, akkor ülj a számítógéped elé és kapcsolódj az Internetre! *Marshall McLuhan* az elektronikus média és az informatika már kezdetben is hihetetlen mértékű terjedését szemlélve alkotta meg már-már apokaliptikusnak ható jövődőlését, amelyben a hagyományos írásbeliségen alapuló kultúrát egy távolodó és egyre jobban széteső csillagrendszerként ábrázolta. A Gutenberg-galaxist felváltó új kulturális paradigma, a képekben, szimbólumokban, ikonikus kódokban való gondolkodás „szép új világa” elé nem csekély aggodalommal tekintett az írástudók archaikus értékeket féltő kasztja. A veszélyt a valódi kommunikáció hiánya jelenti. A hálózat varázsa beszippantja a gép előtt ülőt, mert nem tanulta meg a valódi kommunikációt. Ebben kétségtelenül hibás az iskola is, mert a tudást (a tényeket dicsőítő tudást), az információt mindenek fölé helyezi. Hibás a videóklipekre, képregényekre, szappanoperákra, a multiplex mozikra és tömegfogyasztásra berendezkedett audiovizuális kultúra, mert közhelyeket árul. *Umberto Eco* azonban arra is felhívja a figyelmünket, éppen a bolognai egyetem 800 éves fennállását ünneplő megnyitóján elhangzott beszédében, hogy az Internet újra közelebb vihet minket a betűhöz, az olvasáshoz, a Gutenberg-ga-

laxishoz. Hiszen a képernyőn betűk villognak a leggyakrabban.

Az Internet mint metafora egyben egy társadalmi modell metaforája is. Kialakul az információs elit: az a gyerek, aki minden reggel egy tanyáról indul el a távoli buszmegállóba (vagy egy pesti lakótelepről), már eleve hátrányban lesz a Sulinet kivételezett iskolájába járó gyerekekkel szemben. Egy nagyvonalú tanulmány szerint persze ez nem gond: telefont, televíziót is csak a Föld lakosságának elenyésző százaléka használ: „Az emberek kétharmada úgy éli le egész életét, hogy egyetlenegyszer sem telefonált. Az Internet esetében ez az arány egyelőre rosszabb, de ugyanúgy igaz, hogy akit el lehet érni az Interneten keresztül, azzal érdemes kommunikálni.” Még-

sincs mindenki a hálózaton – mondja szemérmesen a tanulmány írója. Hát persze: az Internet használatához rendelkezni kell a megfelelő műszaki kultúrával, ahogy a faxot sem képes mindenki használni, minimum olvasni kell tudni. „Persze az olvasás mint képesség szá-

munkra természetes, míg a számítógép kezelése még nem mindenkinek az. Idővel azonban ugyanolyan természetessé fog válni, mint az olvasás.” Igaz, a szerző azt is szemérmesen elhallgatja, hogy az ezredforduló egyre nagyobb problémája a számítógépes analfabétizmus: a gyerek tudja kezelni a távkapcsolót, az egeret, a botkormányt, a joystickot – csak a könyvet kezeli nehézkesen. Mintha a társadalom újraretegződésének lennénk tanúi. S a nagyobb veszély: a távmunka és az on-line vásárlás mindennaposá válásával kevésbé leszünk rászorítva arra, hogy emberek között legyünk. Van jobb szórakozás az Internetnél?

Az Internet mint erkölcsi modell: a netikett. Az Internet hamar kialakította saját

erkölcsi kódexét, ahogy minden kommunikáció megköveteli a kommunikációban résztvevők helyes magatartását. Ha nem tenné, nem volna kommunikáció: mindenki össze-vissza kiabálna, nem értenénk egymás szavát. Azonban ez az etikett újabban mintha kezdene önálló életet kezdeni. Az egyik piarista gimnázium Sulinet honlapján olvashatjuk a következő szöveget: „A SuliNet és az Internet etikáját – más erkölcsi rendszerekhez hasonlóan – megengedő és tiltó szabályok alkotják. Az Internet liberális szemléletű, vagyis nem mondja meg, hogy mit szabad, hanem csak a tiltásokat ismerteti tételesen. Ami nem tilos, és ami összeegyeztethető az Internet szellemével, az szabad. Az alábbiakban mi is ennek megfelelően ismertetjük a Suli-

Net és az Internet etikai normáit. Az Internet közösség etikátlannak és elfogadhatatlannak tart minden olyan cselekvést, amely arra irányul, hogy valaki 1) megpróbáljon jogosulatlanul hozzáférni az Internet erőforrásaihoz, 2.) más célra használja az Internetet, mint amire felhatalmazást ka-

pott, 3.) megzavarja az Internet működését, 4.) pazarolja az Internet emberi és fizikai erőforrásait, 5.) tönkretégye vagy megbontsa a számítógépes adatbázisok sértetlenségét, 6.) megsértse a személyiségi jogokat, betörjön mások magánéletébe.” Bizony. Kőbe lehetne vésni.

Virtuális valóság a valódi helyett: a boldog túlvilág mítosza a földi nyomorúsággal szemben. „Az Internet olyan virtuális valóság, amelynek világát szabadon bebarangolhatjuk és felfedezhetjük magunknak. A virtuális világ korlátlanul terjedőképes, a menük mérföldekre nyúlnak, ami kirekesztődik ezekből, az egyszerűen nem számít többé.” (Internetto: Cyber rovat) Az Internet tehát egyben virtuális valósággá is lett. Ugyan nem 3D világ, csak

Umberto Eco azonban arra is felhívja a figyelmünket, éppen a bolognai egyetem 800 éves fennállását ünneplő megnyitóján elhangzott beszédében, hogy az Internet újra közelebb vihet minket a betűhöz, az olvasáshoz, a Gutenberg-galaxishoz. Hiszen a képernyőn betűk villognak a leggyakrabban.

korlátozottan manipulálható a 3D játékokhoz képest – csak szavakban és viszonyokban léteznek. Persze sokszor a mi hétköznapi valóságunk se több: csak szavak és viszonyok. Érdekes: egy, a virtuális valóságról írt tanulmány nem is ismeri el az Internetet virtuális valóságnak, mert nem háromdimenziós. Ugyanakkor belátó is: „Jelenlegi formájában az elektronikus hálózatot nem szabadna virtuális valóságnak hívni. Igaz ugyan, hogy egyre inkább leképezi a valódi világot, hiszen vannak rajta virtuális városok, üzletek, kávéházak, könyvtárak, múzeumok, színházak, mozik, kaszinók, ... stb., ugyanúgy mint a valódi világban, de a virtuális intézmények közösségeit még nem lehet három dimenzióban megjeleníteni.” Ne-sze neked fikció.

Internet: a világ-nagy iskolai osztály. Amíg a felsőoktatásban természetesen vesznek az Internet hasznosságát és használhatóságát, addig az általános és középiskolai használatát illetően rendkívül megoszlanak a vélemények. Ennek egyrészt az az oka, hogy a tömegkultúra eszközei előszeretettel emelik ki a negatívumait, az árnyoldalakat: bombakészítés, pornó, kábítószerek és minden, ami belefér. Másrészt éppen ez az a terület, amellyel kapcsolatban a politika is többször színre lépett, s nem éppen népszerűségét növelve. Különösen felerősödött ez a kormányváltás óta: *Horn Gábor* egyenesen arról beszélt, hogy az új kormány annak ellenére szünteti be a Sulinet programot, hogy az „az összes magyar iskolát egyetlen informatikai hálózatba kapcsolva jelentős lépést tett nemcsak Európa, de a világ élvonalá irányába is”. A másik oldal viszont szinte egzaltáltan dicshatói a szeretett becézett „Hálót” és minden pedagógiai problémára itt keresi a

megoldást. Ők úgy gondolják, hogy a globális hipermédia-rendszerhez kapcsolódó nyitott tanulási környezetben a tanár szerepe jelentős mértékben változik: személyisége részben háttérbe szorul. A tanuló pedig speciális viszonyba kerül a tanulás technikai infrastruktúrájával, és új típusú kapcsolatot alakít ki a tudástartalmakkal. A változások jelentősen módosítani fogják a hagyományos tanár-diák viszonyt is, s a tanulók önálló képését számtalan program, információtechnológiai megoldás fogja segíteni. A virtuális világ egyben virtuális osztályteremmé válik. Persze sok igazság van mindkét fél érveiben. Én remélem, hogy az Internet metaforájának

---

Én remélem, hogy az Internet metaforájának boncolgatása után mindenki úgy véli majd: a tanár legfontosabb feladata az, hogy felhívja a figyelmet a metaforákban rejlő veszélyekre, a kibernetikus utópiák mérgező hatására. Remélem, hogy a következő nemzedék nem olyan közösségi lényekből áll majd, akik a hálózatban összekapcsolt agyakként, mint a számítógép gyermekei léteznek csupán.

---

boncolgatása után mindenki úgy véli majd: a tanár legfontosabb feladata az, hogy felhívja a figyelmet a metaforákban rejlő veszélyekre, a kibernetikus utópiák mérgező hatására. Remélem, hogy a következő nemzedék nem olyan közösségi lényekből áll majd, akik a hálózatban összekapcsolt agyakként, mint a számítógép gyermekei lé-

teznek csupán.

Internet: intertextuális labirintus. A világot beszövő információs háló természetét a legjobban talán a dokumentumok intertextuális kapcsolatával jellemezhetnénk. Az objektumok eredeti határai elmosódnak. Posztmodern világ ez, ahol az egyik gondolat átbukdácsol egy másik gondolatba és hosszú vándorlás után visszatér önmagához. Eco számtalan példával jellemzi ezt a sajátos idézési folyamatot, nekem legjobban az „E.T.” példája tetszik, ahol a filmben felbukkannak a „Csillagok háborúja”-nak figurái. Idézet idézőjel nélkül. S egyben labirintus is. A barokk korban a világot labirintushoz hasonlították: a tévelygő vándort csak a hit égi sugara ve-

zethette ki belőle. Most magunk csinálunk labirintust belőle, s elképzelhető, hogy már nem találjuk meg a kiutat. Minél beljebb megyünk, annál több falat és folyosót építünk magunk köré. Mindenesetre ez a kis írás az Interneten található szövegekből fonódott össze, maga is szöveglabirintussá válva. Kibogozásához a következő címekre van szükség:

http://www.contedu.jpte.hu/~fapapucs/anyagok/mi_az_internet/miazint.htm
<http://www.isys.hu/bg/page4.htm>
http://larix.efe.hu/erdinf/jegyzet/internet_uzlet/page3.htm
<http://net.hu/internet-uzlet/2.html>
<http://chiara.csoma.elte.hu/~pera/internet/1.html>
<http://www.elte.hu/kation/koala/miaz.htm>
<http://www.bayer.hu/media98.html>

http://www.szdsz.hu/parlament_beszedekek_24.html
<http://pc3.piarista-kkt.sulinet.hu/netikett1.htm>
http://www.mataev.net/netheads/cikk_jun.html
<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/2324/20mor.htm>
<http://www.oki.hu/upsz/1997-07/index.html>
<http://www.btk.elte.hu/palimpszeszt/pali10/11.htm>
<http://www.kfki.hu/~cheminfo/hun/teazo/gyujt/updike.html>
<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/25/16brown.htm>
<http://www.neumann-haz.hu/digital/educatio/1997tel/review/szem1.html>
<http://www.szak.hu/nyelweb/sz5.html>

Bakonyi Géza

A világ mint könyvtár, tehát képzet (Jorge Luis Borges Bábeli könyvtára)

A posztmodern prózairodalom atyjaként aposztrofált Jorge Luis Borges művei azon nyelvíségtapasztalat horizontjában keletkeztek, amely már túllépett a nyelvet ember alkotta eszközként meghatározó elképzeléseken és felismerte a nyelvnek kiszolgáltatott ember esendőségét.

A kulturális hagyományok szövegüniverzumának jelenléte a mindenkori nyelvi megnyilatkozást megelőző tapasztalatként relativálta a cselekményszerű és valamely külső instancia köré szövődő elbeszélések lehetőségét, és olyan narratívákat eredményezett, melyek az elbeszélhetőséget más erővonalak mentén szervezték. Így keletkeztek például a lexikonregények (vö. *Temesi Ferenc*: 'A por', *Milorad Pavić*: 'Kazár szótár' és *Lawrence Norfolk*: 'A Lemprière-lexikon'), ahol a dolgok helyét nyelvi reprezentánsuk jelöli ki. És így keletkezett a 'Bábeli Könyvtár' is, amely Borges világában egy szövegszerűen alakuló univerzum allegorézise.

A könyvtár egyfajta világelképzelés, amely ugyanazon mitológikus kódok működtetésével épül fel, mint a könyvtárat alkotó mitológikus szövegek, ilyen értelem-

ben a könyvtár önépítő struktúra. Axiómákkal – vagyis tiszta nyelvi kijelentésekkel – határozható meg a léte: „ab aeterno létezik”, és „az ortográfiai jelek száma huzsonöt”. Továbbá: a könyvtárat „meghatározatlan és talán végtelen számú, hatszög alakú galéria alkotja”, akárcsak az univerzumot a végtelen számú galaxis. A könyvtár tér, ahová az ember születik, ahol zárándokol és ahol meghal. A hatszögek, melyek az idealisták szerint „az abszolút tér szűkszerű formái”, életterek. Még tovább: a könyvtárban fellelhető az összes könyv, „a húsz-egynéhány ortográfiai jel valamennyi – bár nagyszámú, de mégsem végtelen – lehetséges kombinációja”, a már megírt és a még megírható könyvek, a múlt, a jelen és a jövő könyvei. A könyvtárban minden idők minden könyve megtalálható minden nyelven. Mert minden könyv hasonló ele-